11/12/2019

Η Γαλλική Επανάσταση και ο π. Ιωάννης Ρωμανίδης

/ Ορθόδοξες Προβολές

τοῦ Ἀναστασίου Ἀθ. Φιλιππίδη, Bachelor of Arts, Yale University, Master of Arts, Georgetown University

Σέ πρόσφατο διεθνές θεολογικό συνέδριο στήν Ἀθήνα, ἕνας θεολόγος ἀκροατής ἀμφισβήτησε ἔντονα τήν ἀξιοπιστία τοῦ π. Ἰωάννη Ρωμανίδη ὡς ἱστορικοῦ, ἐπικρίνοντας εἰδικά τήν ἄποψή του γιά τή Γαλλική Ἐπανάσταση ὡς ἐξέγερση τῶν Ρωμαίων κατά τῶν Φράγκων. Ἤμουν παρών στήν συνεδρίαση ἐκείνη, ἀλλά ὁ χῶρος καί ἡ θεματολογία τοῦ συνεδρίου δέν ἐπέτρεπαν ἀναλυτική ἀπάντηση, τήν ὁποία θά προσπαθήσουμε νά δώσουμε σέ αὐτό τό σύντομο ἄρθρο.

Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ συγκεκριμένη ἄποψη τοῦ Ρωμανίδη παραμένει «πέτρα σκανδάλου» γιά τούς ἀναγνῶστες του, καθώς δέν ταιριάζει μέ τίποτα ἀπό ὅσα ἔχουμε διδαχθῆ στίς συμβατικές ἀφηγήσεις τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης. Κι ὡστόσο, μιά ἁπλή φυλετική ἐξέταση τῆς ἱστορίας τῆς Γαλλίας ὁδηγεῖ εὔκολα στό συμπέρασμα ὅτι ἡ ἄρχουσα τάξη τοῦ 18ου αἰώνα δέν ἦταν ἄλλη ἀπό τούς ἀπογόνους τῶν κατακτητῶν Φράγκων, οἱ ὁποῖοι κατά τόν 5ο καί 6ο αἰώνα

ὑπέταξαν τούς ντόπιους Γαλάτες καί Ρωμαίους (τούς «Γαλλο-Ρωμαίους» κατά Ρωμανίδη). Οἱ ὑποταγμένοι Γαλλο-Ρωμαῖοι μετατράπηκαν σέ δουλοπάροικους καί δέν ἀνέκτησαν ποτέ τήν ἐλευθερία τους, ἐνῶ οἱ νικητές Φράγκοι ἀποτέλεσαν τήν τάξη τῶν εὐγενῶν, ἡ ὁποία συνέχισε νά διατηρῆ τά ἐκ γενετῆς προνόμιά της μέχρι τή Γαλλική Ἐπανάσταση. Ἡ Ἐπανάσταση ἀνέτρεψε ἀκριβῶς αὐτήν τήν τάξη τῶν εὐγενῶν καί κατήργησε τά προνόμιά της.

Ἀλλά αὐτή ἡ παρατήρηση δέν ἔχει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, ὅπως δέν ἔχουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον οἱ φυλετικές θεωρίες στήν Ἱστορία. Τό σημαντικό ἐρώτημα εἶναι: Μετά ἀπό 1200 χρόνια Φραγκικῆς κυριαρχίας εἶναι δυνατόν νά ὑπῆρχε ἀνάμνηση καί συνείδηση αὐτῆς τῆς διαφορᾶς στήν ἄρχουσα τάξη καί στόν ὑπόλοιπο λαό; Μόνον ἄν ὑπῆρχε αὐτή ἡ συνείδηση, μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά ἐπανάσταση τῶν Γαλλο-Ρωμαίων ἐναντίον τῶν Φράγκων.

Γιά νά ἀνιχνεύσουμε τί πραγματικά πίστευαν καί ἔνοιωθαν οἱ Γάλλοι πρίν ἀπό τήν Γαλλική Ἐπανάσταση, πρέπει νά προσεγγίσουμε πηγές πού χρονολογοῦνται εἴτε πρίν εἴτε ἀμέσως μετά τήν Ἐπανάσταση καί διατηροῦν ἀκόμη τίς πεποιθήσεις ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Δυστυχῶς ὁ Ρωμανίδης δέν παρουσίασε γραπτῶς τίς πηγές πάνω στίς ὁποῖες βάσισε τά συμπεράσματά του, ἄν καί εἶναι φανερό στόν ἀναγνώστη ὅτι χρησιμοποίησε πολυάριθμα τεκμήρια. Ἔτσι, ὁ σημερινός ἐρευνητής εἶναι ὑποχρεωμένος νά προχωρήση σέ ἀνεξάρτητη ἔρευνα, προκειμένου νά φτάση σέ συμπεράσματα. Στό σημερινό ἄρθρο παρουσιάζουμε μερικά ἀπό τά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἔρευνας.

1. Ὁ M. Dietler, καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Γέϊλ, στήν ἐνδελεχῆ ἀνάλυση τῶν μεταμορφώσεων τῆς γαλλικῆς ταυτότητας, σημειώνει: «Οἱ εὐγενεῖς καί ἡ βασιλεία μονοπωλοῦσαν μέ κάθε τρόπο τήν Φραγκική ταυτότητα μέχρι τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1789. Ἀνιχνεύοντας τίς ρίζες της καί τή γέννηση τοῦ ἔθνους στήν ἐποχή τῆς βασιλείας τοῦ Φράγκου βασιλιά τοῦ πέμπτου αἰώνα Clovis (Χλωδοβίκου), ἡ ἀριστοκρατία ἦταν σέ θέση νά ἐπιβεβαιώση τή νομιμότητα τῆς κυριαρχίας της μέσῳ τῆς ὑποτιθέμενης προέλευσής της ἀπό τό δικαίωμα τῶν κατακτητῶν ἐπί τῆς μάζας τῶν κοινῶν ὑπηκόων. Τό γεγονός ὅτι ὁ Clovis ἀσπάστηκε τόν Χριστιανισμό προσέφερε στή μοναρχία βολικές διασυνδέσεις μέ τήν ἐκκλησία καί τήν θεία ἐπικύρωση τῆς ἐξουσίας της. Αὐτή ἡ πολιτογράφηση τῶν ταξικῶν διακρίσεων μέσα ἀπό ἐπικλήσεις σέ διαφορές τῆς ἐθνικῆς ταυτότητας ἔτεινε νά λάβη ἔντονα φυλετικό χαρακτήρα, ὅπως στά μεγάλης ἐπιρροῆς ἱστορικά συγγράμματα τοῦ Comte de Boulainvilliers (1727). Ἐπανειλημμένα ὑποστήριξε ὅτι ἡ Γαλλία ἀποτελεῖτο ἀπό δύο φυλές ἀνθρώπων: τούς εὐγενεῖς, οἱ ὁποῖοι ἦταν οἱ ἀπόγονοι τῶν Φράγκων, καί τήν Τρίτη Τάξη, οἱ ὁποῖοι κατάγονταν ἀπό τούς Γαλλο-Ρωμαίους. Οἱ πρῶτοι ἦταν, λόγῳ τῆς κατάκτησης, “οἱ μόνοι ἄνθρωποι πού

ἀναγνωρίζονται ὡς ἄρχοντες καί ἀφέντες”. [....] Παρά τίς σπάνιες ἀντιρρήσεις τῶν σκεπτικιστῶν, ὅπως ὁ Βολταῖρος, ἡ ἱστορική καί φιλοσοφική βιβλιογραφία τῆς ἐποχῆς ἀντικατοπτρίζει μιά γενική ἀποδοχή ἀνάμεσα στούς διανοούμενους τῆς ἐθνικῆς κατασκευῆς τῆς [κοινωνικῆς] τάξης.

Αὐτή ἡ ἐπινοημένη ἐθνοτική/φυλετική διχοτόμηση, πού στήριζε ἰδεολογικά τήν ταξική δομή, ἀποτέλεσε ἕναν προφανῆ στόχο τῆς λαϊκῆς ἀντι-κινητοποίησης μέ τό ξέσπασμα τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1789.»[1]

2. Τό ὅτι οἱ ἀπόψεις τοῦ Boulainvilliers ἐξέφραζαν τήν ἐθνική συνείδηση τῆς ἀριστοκρατίας δέν ἀποτελεῖ ἁπλῶς γνώμη τοῦ Dietler. Ἡ διάσημη Γερμανίδα φιλόσοφος Χάννα Ἄρεντ ἀσχολήθηκε ἐκτενῶς μέ τόν Boulainvilliers στό περίφημο βιβλίο της «Οἱ ἀπαρχές τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ». Ὅπως γράφει, σύμφωνα μέ αὐτόν, «ἡ ἱστορία τῆς Γαλλίας ἦταν ἡ ἱστορία δύο διαφορετικῶν ἐθνῶν ἀπό τά ὁποία τό ἕνα, Γερμανικῆς καταγωγῆς, εἶχε κατακτήσει τούς παλιότερους κατοίκους, τούς «Γαλάτες», εἶχε ἐπιβάλει τούς νόμους του ἐπί αὐτῶν, εἶχε πάρει τή γῆ τους, καί εἶχε ἐγκατασταθεῖ ὡς ἄρχουσα τάξη, εὐγενεῖς τῶν ὁποίων τά ὑπέρτατα δικαιώματα βασίζονταν στό “δίκαιο τῆς κατάκτησης” καί στήν “ἀνάγκη τῆς παντοτινῆς ὑπακοῆς στόν ἰσχυρότερο”»[2].

Ἡ Ἄρεντ σημειώνει ὅτι ὁ Boulainvilliers «ἦταν ἀντιπροσωπευτικός πολλῶν εὐγενῶν οἱ ὁποῖοι δέν θεωροῦσαν τόν ἑαυτό τους ὡς ἐκπρόσωπο τοῦ ἔθνους, ἀλλά ὡς μιά ξεχωριστή κυρίαρχη κάστα ἡ ὁποία ἴσως εἶχε περισσότερα κοινά μέ ἕναν ξένο λαό “ἴδιας κοινωνίας καί συνθηκῶν” παρά μέ τούς συμπατριῶτες της». Μάλιστα, «Λίγα χρόνια ἀργότερα οἱ Γάλλοι ἐξόριστοι πραγματικά προσπάθησαν νά σχηματίσουν μιά Διεθνῆ τῶν ἀριστοκρατῶν ὥστε νά ἀπωθήσουν τήν ἐξέγερση αὐτῶν τούς ὁποίους θεωροῦσαν ἕναν ξένο ὑποδουλωμένο λαό». Παρόλο πού οἱ πρῶτες προσπάθειες ἀπέτυχαν (στό Βαλμύ τό 1792), «ἐξόριστοι ὅπως ὁ Charles Francois Dominique de Villiers, πού γύρω στό 1800 ἀντέτασσε τούς «Γαλλο-Ρωμαίους» στούς Γερμανικούς, ἤ ὅπως ὁ William Alter πού δέκα χρόνια ἀργότερα ὀνειρευόταν μιά ὁμοσπονδία ὅλων τῶν γερμανικῶν λαῶν, δέν παραδέχονταν τήν ἥττα. Πιθανόν δέν πέρασε ποτέ ἀπό τό μυαλό τους ὅτι ἦταν στήν πραγματικότητα προδότες, τόσο βαθειά πεπεισμένοι ἦταν ὅτι ἡ Γαλλική Ἐπανάσταση ἦταν ἕνας “πόλεμος μεταξύ ξένων λαῶν”».

3. Οἱ σύγχρονοι ἱστορικοί θεωροῦν δεδομένη τήν ἰδεολογία πού περιγράφει ὁ Boulainvilliers. Ἀναλύοντας τήν ἀναβίωση τοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τό Γαλατικό παρελθόν καί τά ἐξυμνητικά ἄρθρα γιά τόν βασιλιά Βερσιγκεντορίξ, ἡ Μ. Κρέπς μᾶς ὑπενθυμίζει: «Οἱ Γάλλοι δέν ἰσχυρίζονταν πάντα ὅτι οἱ Γαλάτες ἦταν προγονοί τους, καί μέχρι τόν 19ο αἰώνα οἱ Φράγκοι ἦταν οἱ πρόγονοι πού ἀναγνωρίζονταν ἀπό τή Γαλλική ἀριστοκρατία τοῦ Παλαιοῦ Καθεστῶτος, ἐνῶ τή γαλατική

καταγωγή τήν διεκδικοῦσαν μόνον οἱ κοινοί θνητοί. Ὁ Jean-Louis Brunaux, στό ἐξαίρετο βιβλίο του γιά τήν ἀπομυθοποίηση τῶν Γαλατῶν μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι πρίν ἀπό τήν ὕπαρξη τῶν δημόσιων σχολείων (στά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1880) ἡ διδασκαλία τῆς ἱστορίας εἶχε ἀφεθεῖ κυρίως στούς κληρικούς οἱ ὁποῖοι συνέχιζαν νά θεωροῦν τούς Φράγκους ὡς τούς εὐγενεῖς προγόνους τους». [3]

4. Ἀντίστοιχα, ὅπως σημειώνει ὁ Edward James σέ πρόσφατη μελέτη του[4], τόν 17ο καί 18ο αἰώνα, ἡ γαλλική ἱστορία παρουσιαζόταν ὡς «ἡ ἱστορία τῶν βασιλέων, καί ἡ ἀδιάσπαστη συνέχεια τῆς γαλλικῆς βασιλείας ἄρχιζε μέ τούς Φράγκους. Ἄν οἱ Φράγκοι ἦταν ὑπεύθυνοι γιά κάθε τί ἔνδοξο καί εὐγενικό στόν γαλλικό λαό, τότε οἱ ἀπαθεῖς χωρικοί πρέπει νά κατάγονταν ἀπό τούς Γαλάτες. Μέ τήν Ἐπανάσταση σημειώθηκε μιά σημαντική ἀλλαγή: οἱ βασιλεῖς καί οἱ ἀριστοκράτες ἐξακολουθοῦσαν νά θεωροῦνται ἀπόγονοι τῶν Φράγκων, ἀλλά αὐτοί οἱ Φράγκοι ἦταν εἰσβολεῖς Γερμανοί, καί τό ἀληθινό πνεῦμα τῆς Γαλλίας βρισκόταν στήν Τρίτη Τάξη, ἡ ὁποία καταγόταν ἀπό τούς Γαλάτες. Ὁ Ἀββάς Σιεγιές [ὁ θεωρητικός καθοδηγητής τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης] στό περίφημο Τί εἶναι ἡ Τρίτη Τάξη; (1789) γελοιοποιοῦσε τήν ἰδέα ὅτι τό “δίκαιο τῆς κατάκτησης” ἔδινε ἐξουσία στή μοναρχία καί στούς εὐγενεῖς της, καί ρωτοῦσε σαρκαστικά:

«Γιατί ἡ Τρίτη Τάξη δέν στέλνει πίσω στά δάση τῆς Φραγκονίας ὅλες αὐτές τίς οἰκογένειες πού διατηροῦν τήν βλακώδη ἀξίωση ὅτι κατάγονται ἀπό τούς [Φράγκους] κατακτητές καί ὅτι συνεπῶς ἔχουν κληρονομήσει τά δικαιώματά τους τοῦ κατακτητῆ; Τό ἔθνος, ἔτσι πιό μικρό, θά μποροῦσε ἀμέσως νά παρηγορηθεῖ, νομίζω, ὅτι ἀπαρτίζεται μόνον ἀπό ὅσους κατάγονται ἀπό τούς Γαλάτες καί τούς Ρωμαίους. (Abbé Sieyès, Qu’est ce le Tiers-Etat? (Paris, 1789), σελ. 10–11).»

5. Αὐτά πού γνώριζαν οἱ Γάλλοι εὐγενεῖς καί ἡ Τρίτη Τάξη τά γνώριζαν ἐπίσης καί οἱ βασιλικές οἰκογένειες τῆς Εὐρώπης. Διασώζεται ἐπιστολή τῆς Αἰκατερίνης τῆς Μεγάλης, κατά τή διάρκεια τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης, στήν ὁποία ἡ τσαρίνα γράφει: «Δέν βλέπετε τί γίνεται στή Γαλλία; Οἱ Γαλάτες διώχνουν τούς Φράγκους».[5] Συνεπῶς στίς μεγάλες Αὐλές τῆς Εὐρώπης ἦταν γνωστό τό τί συνέβαινε, ἔστω κι ἄν οἱ ἐπαναστάτες ἀποκαλοῦνται «Γαλάτες» ἀντί «Ρωμαῖοι»…

6. Μετά ἀπό αὐτά δέν προκαλεῖ ἔκπληξη ὅτι τό 1793 κυκλοφόρησε ἕνα ἀνώνυμο φυλλάδιο μέ τίτλο «Petition pour rendre a la France son veritable nom» («Αἴτημα γιά τήν ἀποκατάσταση τοῦ πραγματικοῦ ὀνόματος τῆς Γαλλίας») στό ὁποῖο ὁ συγγραφέας ἀπαιτοῦσε, ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, ἡ χώρα νά ἀλλάξη τό ὄνομά της ἀπό France σέ Gaul.[6]

7. Ὅπως σημειώνει ὁ Dietler, μετά τήν ἐπικράτηση τῆς Ἐπανάστασης, ἡ περίοδος τῆς Ρωμαϊκῆς Δημοκρατίας ἀποτέλεσε πηγή ἔμπνευσης γιά μεγάλο μέρος τοῦ

πολιτικοῦ λεξιλογίου τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης. Τά μέλη τοῦ Διευθυντηρίου φοροῦσαν βαθυκόκκινες Ρωμαϊκές χλαμύδες ὅταν νομοθετοῦσαν, ἐνῶ στή συνέχεια καί ὁ Ναπολέων ἀξιοποίησε ρωμαϊκά σύμβολα, ὅπως τήν κατασκευή μνημειακῶν ἀψίδων θριάμβου, παρήγγειλε πορτρέτα τοῦ ἑαυτοῦ του πάνω σέ ἅρμα μέ δάφνινο στεφάνι, καί τό ἄγαλμά του μέ ρωμαϊκή ἐνδυμασία στήν κορυφή τῆς μνημειακῆς στήλης τῆς Place Vendome, τό ὁποῖο μιμεῖται τή στήλη τοῦ Τραϊανοῦ στή Ρώμη.[7]

8. Ἡ ταύτιση τῶν ἐπαναστατῶν μέ τούς Ρωμαίους ἦταν τόσο γνωστή στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰώνα, ὥστε νά χρησιμοποιηθῆ ἀπό τόν Κάρλ Μάρξ ὡς παράδειγμα στό περίφημο ἔργο του «Ἡ 18η Μπρυμαίρ τοῦ Λουδοβίκου Βοναπάρτη» (1852). Στήν πρώτη σελίδα τοῦ βιβλίου γράφει (ἐπικριτικά): «ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1789-1814 ντύθηκε διαδοχικά τή φορεσιά τῆς ρωμαϊκῆς δημοκρατίας καί τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας»[8]. Ὁ Μάρξ ἐννοοῦσε ὅτι στήν πρώτη φάση οἱ Γάλλοι στράφηκαν πρός τή δημοκρατία καί στή δεύτερη, μέ τόν Ναπολέοντα, στήν αὐτοκρατορία τῆς Ρώμης, ἀλλά δέν εἶχαν συνείδηση ὅτι ἔτσι ἐκπλήρωσαν «τό καθῆκον τῆς ἐποχῆς τους, νά λύσουν τά δεσμά καί νά ἐγκαθιδρύσουν τή σύγχρονη ἀστική κοινωνία». Γιά τούς σκοπούς τῆς μελέτης μας εἶναι ἀξιοπρόσεκτο ὅτι ὁ Μάρξ δέν θεώρησε ἀπαραίτητο νά παρουσιάση ἀποδείξεις τῆς «ρωμαϊκῆς φορεσιᾶς» τῶν ἐπαναστατῶν, ἐφόσον αὐτό ἦταν ἕνα πασίγνωστο γεγονός.

9. Ἐκτός ἀπό τόν Ἀββά Σιεγιές καί ἄλλοι Γάλλοι διανοούμενοι τῆς ἐποχῆς ἔχουν ἀφήσει τή μαρτυρία τους ἡ ὁποία ἐπιβεβαιώνει τόν Ρωμανίδη. Τό 1818 ὁ Augustin Thierry ἔγραφε: «Εἴμαστε δοῦλοι τῶν ὁποίων ἡ ἐλευθερία χρονολογεῖται ἀπό χθές καί ἡ μνήμη μας ἐδῶ καί πολύ καιρό μᾶς θύμιζε μόνον τίς οἰκογένειες καί τίς πράξεις τῶν ἀφεντικῶν μας. Δέν ἔχει τριάντα χρόνια ἀπό τότε πού συνειδητοποιήσαμε ὅτι οἱ πατέρες μας ἦταν τό ἔθνος»[9].

10. Τό 1820 ὁ Thierry ἄρχισε νά δημοσιεύη σειρά Ἐπιστολῶν γιά τήν ἱστορία τῆς Γαλλίας στό Courier Français. Στή δεύτερη Ἐπιστολή θρηνεῖ γιά τή στρέβλωση πού ἔχει προκύψει ἀπό τήν μεταχείριση τῆς ἱστορίας τῆς Γαλλίας σάν νά ἦταν ἡ ἴδια μέ τήν ἱστορία τῶν Φράγκων. Ἡ ἱστορία γράφεται σάν «νά ἤμασταν ὅλοι γιοί τῶν Σικάμβρων {Φράγκων} καί σάν κανείς ἀπό ἐμᾶς νά μήν καταγόταν ἀπό αὐτούς τούς ὁποίους οἱ Σίκαμβροι σφαγίασαν ἤ πούλησαν σέ σκλαβοπάζαρα ἤ πῆραν ὡς δουλοπάροικους γιά νά δουλεύουν στά κατακτημένα κτήματά τους». Ἐρωτᾶ τί θά σκεφτόταν κάποιος ἀπό τό Languedoc ἤ τήν Προβηγκία γιά μιά Φραγκοκεντρική ἱστορία: «Ὁ στρατός τῶν Φράγκων δέν πάτησε ποτέ τίς χῶρες τους παρά μόνο γιά νά τίς λεηλατήσει».[10]

Γιά τόν Thierry ἦταν τόσο φανερή ἡ ἐθνικοαπελευθερωτική διάσταση τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης ὥστε στίς Ἐπιστολές του καλοῦσε τούς ἀναγνῶστες νά συγκρίνουν τή γαλλική ἐμπειρία τῆς ὑποδούλωσης στούς Φράγκους μέ σύγχρονες ἐμπειρίες

ἄλλων εὐρωπαϊκῶν λαῶν: «Τίποτε δέν διευκολύνει περισσότερο τήν κατανόηση τοῦ παρελθόντος ἀπό τήν σύγκριση μέ ἀνάλογες ἤ παρόμοιες καταστάσεις τοῦ παρόντος. Θυμηθεῖτε τήν Ἑλλάδα ὑπό τόν ζυγό τῶν Τούρκων. Φέρτε στόν νοῦ σας ὅ,τι ἔχετε διαβάσει ἤ ἀκούσει γιά τούς ραγιάδες καί τούς Φαναριῶτες, γιά τήν μεγάλη μάζα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καθώς καί γιά τήν μειοψηφία στήν ὁποία οἱ Τοῦρκοι προσέφεραν τίτλους εὐγενείας καί ἀξιώματα, ἀναλογισθεῖτε γιά λίγο αὐτό τό θέαμα τῆς βάναυσης καταπίεσης, τῆς διαρκοῦς τρομοκρατίας, τῶν συνεχῶν προσπαθειῶν γιά νά ξεφύγει κανείς πάση θυσία καί μέ κάθε τρόπο ἀπό τήν μοίρα τῶν ἡττημένων, καί θά καταλάβετε τό νόημα πού ἔχουν οἱ λέξεις Ρωμαῖος γαιοκτήμονας, Ρωμαῖος ὑποτελής, Ρωμαῖος συνεργάτης τοῦ βασιλιά. Θα καταλάβετε πόσες ὄψεις εἶχε ἡ σκλαβιά τῶν Γαλατορωμαίων ἀπό τούς Βαρβάρους. Ὑπάρχει ὅμως κάτι περισσότερο. Παρά τίς διαφορές πού ὀφείλονται στήν χρονική ἀπόσταση καί ἐκεῖνες πού προκύπτουν λόγῳ τῆς διαφορετικῆς θρησκείας στήν μία περίπτωση [Ἕλληνες – Τοῦρκοι] καί τῆς κοινῆς λατρείας στήν ἄλλη [Γαλατορωμαῖοι – Φράγκοι] ὑπάρχουν ἐπίσης μεγάλες ὁμοιότητες ὄχι μόνον ὡς πρός τήν ἀντικειμενική κατάσταση τῶν ἡττημένων στήν ἀρχαία Γαλατία καί στήν σύγχρονη Ἑλλάδα ἀλλά καί ὅσον ἀφορᾶ τήν ψυχολογική στάση τους».

11. Τήν ἴδια χρονιά, τό 1820, σέ ἕνα προεκλογικό φυλλάδιο, «ὁ François Guizot, ἕνας κορυφαῖος φιλελεύθερος ἱστορικός τῆς περιόδου τῆς Παλινόρθωσης [καί ἀργότερα πρωθυπουργός τό 1847-48], ἔγραψε τήν σαφέστερη διακήρυξη τῆς φυλετικῆς ἑρμηνείας τῆς Γαλλικῆς ἱστορίας:

Ἡ Ἐπανάσταση ἦταν ἕνας πόλεμος, ἕνας ἀληθινός πόλεμος, ὅπως αὐτούς πού γνωρίζει ὁ κόσμος ἐναντίον ξένων λαῶν. Γιά περισσότερο ἀπό δεκατρεῖς αἰῶνες ἡ Γαλλία περιλάμβανε δύο λαούς, ἕναν λαό κατακτητῶν κι ἕναν λαό κατακτημένων. Γιά περισσότερο ἀπό δεκατρεῖς αἰῶνες, ὁ κατακτημένος λαός ἀγωνιζόταν νά ἀποτινάξει τό ζυγό τοῦ κατακτητῆ. Ἡ ἱστορία μας εἶναι ἡ ἱστορία αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα. Στήν ἐποχή μας συνέβη μιά καθοριστική μάχη. Ὀνομαζόταν Ἐπανάσταση.»[11]

Πιστεύουμε ὅτι τά παραδείγματα πού ἀναφέρθηκαν ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ ἄποψη τοῦ Ρωμανίδη δέν εἶναι ἕνα αὐθαίρετο ἰδεολόγημα. Ἀντίθετα, ἀποτελεῖ μιά καταγραφή τῆς ἐπικρατούσας πραγματικότητας, ἡ ὁποία ἦταν γνωστή τόσο στούς Γάλλους τοῦ 18ου καί 19ου αἰώνα, ὅσο καί στούς σύγχρονους ἱστορικούς πού ἀσχολοῦνται μέ τήν ἐξέλιξη τῆς γαλλικῆς ἐθνικῆς ταυτότητας. Γιά ἄλλη μιά φορά, διαπιστώνουμε ὅτι ὁ π. Ἰ. Ρωμανίδης ὑπῆρξε ἕνας πολύ προσεκτικός ἱστορικός, ὁ ὁποῖος ἐρευνοῦσε ἐξαντλητικά τίς πηγές πρίν ἀνακοινώση τά συμπεράσματά του. Ἡ ἐπιπόλαιη ἀπόρριψή τους ἀντανακλᾶ μᾶλλον τό ἐπίπεδο τῶν ἐπικριτῶν του παρά τό ἐπίπεδο αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἐπιστήμονα.…

Ὑποσημειώσεις

[1] Michael Dietler, «"Our Ancestors the Gauls": Archaeology, Ethnic Nationalism, and the Manipulation of Celtic Identity in Modern Europe», American Anthropologist, New Series, Vol. 96, No. 3 (Sep., 1994), σελ.587.

[2] Hanna Arendt, "The Origins of Totalitarianism", 1958, σελ.162-164.

[3] Myriam Krepps, "French Identity, French Heroes: From Vercingétorix to Vatel" (2010).

[4] Edward James, "The Merovingians from the French Revolution to the Third Republic", Early Medieval Europe, 2012, σελ. 455.

[5] Edward James, «The Franks», Blackwell, 1988, σελ.24.

[6] βλ. D. Bell, "The unbearable lightness of being French", American Historical Review, 2001, σελ.1233.

[7] ὅπ.παρ. σελ. 587-588.

[8] σελ. 16 στήν ἑλληνική ἔκδοση, Θεμέλιο, 1986.

[9] Lionel Gossman, "The Privilege of Continuity: The Bourgeois as Mediator between Conquerors and Conquered", History and Theory, Vol. 15, No. 4, Beiheft 15: Augustin Thierry and Liberal Historiography (Dec., 1976), σελ.21.

[10] Edward James, (2012), σ. 459.

[11] Edward James, (2012), σ. 456.

ΠΗΓΗ: ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΒΛΑΣΙΟΥ – ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ